

Vol'by 2023 a dezinformácie:

Analýza šírenia klamlivého a zavádzajúceho obsahu súvisiaceho s voľbami do Národnej rady Slovenskej republiky 2023

Centrum boja proti hybridným hrozbám
Inštitút správnych a bezpečnostných analýz
MV SR

Autor: autorský tím Centra boja proti hybridným hrozbám ISBA MV SR
Dátum vydania: október 2023

Centrum boja proti hybridným hrozbám

Inštitút správnych a bezpečnostných analýz

Ministerstvo vnútra SR

Pribinova 2

812 72 Bratislava

Slovenská republika

Európska únia
Európsky sociálny fond

Táto publikácia bola vytvorená s finančnou podporou Európskej únie. Publikácia reprezentuje výlučne názory autorov. Európska únia nezodpovedá za obsah a názory prezentované v tejto publikácii.

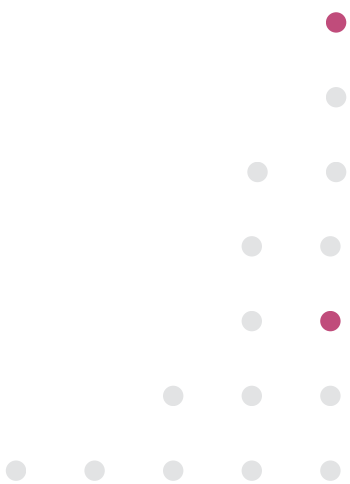
Národný projekt „Zvýšenie odolnosti Slovenska voči hybridným hrozbám pomocou posilnenia kapacít verejnej správy“. Kód projektu v ITMS2014+: 314011CDW7.

Tento projekt je podporený z Európskeho sociálneho fondu.

Obsah

A. Hlavné zistenia a odporúčania	01
Úvod	03
B. Spochybňovanie parlamentných volieb 2023	04
C. Najvýraznejší klamlivý a zavádzajúci obsah šírený pred a počas parlamentných volieb 2023	06
Záver	12

Hlavné zistenia a odporúčania

— Hlavné zistenia

Klamlivý a zavádzajúci obsah o transparentnosti volebných procesov, ako aj budúcich výsledkov parlamentných volieb 2023, sa šíril v informačnom priestore už od začiatku roka 2023.

Takýto obsah mal najväčší dosah v mesiaci jún a potom krátko pred samotnými voľbami. To spôsobovalo znižovanie dôveryhodnosti štátnych inštitúcií. Centrum boja proti hybridným hrozbám ISBA MV SR (ďalej len „CBHH“) dlhodobo monitorovalo naratívy spochybňujúce dôveryhodnosť volieb a v pravidelných analýzach informačného priestoru pre vedenie MV SR navrhovalo odporúčania riešiace daný problém. Uvedenie si reálnosti tohto problému vedením MV SR sa premietlo do zintenzívnenej komunikácie na tému transparentnosti volieb, vykonaním osobitnej komunikačnej kampane, ako aj pravidelným zverejňovaním informácií o voľbách na profiloch sociálnych sietí.

Nedostatočná komunikácia štátnej komisie pre voľby o priebehu volieb.

Komunikácia Štátnej komisie pre voľby a kontrolu financovania politických strán (ďalej len „štátna komisia pre voľby“) sa počas volebného dňa obmedzovala iba na brífingy, ktoré sa konali s rozstupom aj niekoľkých hodín. V niektorých prípadoch (napríklad počas šírenia dezinformácií s virálnym potenciálom) si situácia vyžadovala pohotovejšiu reakciu, ktorú v takom prípade zabezpečoval iba tlačový odbor MV SR cez vlastné komunikačné kanály. Spolupráca medzi štátnou komisiou pre voľby a tlačovým odborom MV SR pri komunikácii vývoja volieb však nemala jasne stanovené pravidlá a rozdelenie kompetencií, pričom bola vykonávaná ad hoc a čiastočne aj neformálnym spôsobom.

Nedostatočná spolupráca zložiek štátnej správy.

Masívny nárast používania sociálnych sietí je spojený aj s takmer neobmedzenými možnosťami šírenia klamlivého a zavádzajúceho obsahu o voľbách. Takýto obsah má vysoký potenciál zaviesť či zneistiť potenciálnych voličov, spochybniť dôveryhodnosť výsledkov volieb, ako aj ešte viac prehĺbiť sociálno-kultúrne štiepenie spoločnosti. V rámci ústredných orgánov štátnej správy absentuje pracovná skupina, ktorá by sa systematicky zaoberala monitoringom a analýzou šírených naratívov o voľbách a návrhom adekvátnych opatrení. Tieto opatrenia by reagovali na prípadné aktivity ohrozujúce priebeh volieb, či zdravie a majetok občanov, alebo záujmy SR. Monitorovanie informačného priestoru počas volebného dňa bolo založené len na osobnej iniciatíve zamestnancov štátnej správy. Absencia pracovnej skupiny mala za dôsledok skutočnosť, že v prípade potreby overenia zachytených informácií bolo nevyhnutné komunikovať so štátnou komisiou pre voľby sprostredkované prostredníctvom tlačového odboru MV SR. Neexistencia priameho komunikačného kanála spomalovala a komplikovala reakciu kompetentných orgánov.

Nedostatočná miera spolupráce sociálnych sietí a online platforiem so štátnymi inštitúciami.

Spolupráca so sociálnymi sieťami a online platformami prebiehala pri zvýšenej intenzite a závažnosti šírených klamlivých a zavádzajúcich informácií tesne pred a počas volebného dňa na nedostatočnej úrovni. Uvedené sa prejavilo oneskorenou a neúplnou reakciou na požiadavky Rady pre mediálne služby o zakročení voči klamlivému a zavádzajúcemu obsahu. Online platforma Telegram s Radou pre mediálne služby ani nespolupracovala.

— Odporúčania

- > **Pred ďalšími voľbami zabezpečiť monitorovanie šírenia naratívov spochybňujúcich dôveryhodnosť volebných procesov a rešpektovať monitorovacou zložkou navrhované odporúčania.**

Taktiež je dôležité dôveryhodnosť volieb pravidelne a transparentne komunikovať tak, aby dôvera vo výsledky volieb bola dostatočne vysoká.

- > **Zabezpečiť nepretržitú a efektívnu komunikáciu zložiek štátnej správy o voľbách.**

V rámci proaktívnej komunikácie s verejnosťou by si štátna komisia pre voľby mala vytvoriť komunikačné kanály na sociálnych sieťach a online platformách, kde môže nielen informovať verejnosť o aktuálnom priebehu volieb, ale aj prijímať podnety a odpovedať na otázky verejnosti. Taktiež by mohla využiť tento kanál pre predvolebnú informačnú kampaň v spolupráci s tlačovým odborom MV SR. Pre potreby flexibilného riešenia komunikácie by bolo vhodné zabezpečiť prítomnosť zástupcu tlačového odboru MV SR pri štátnej komisii pre voľby počas volebného dňa. Úrad vlády SR (ÚV), ako gestor strategickkej komunikácie by mal byť aktívnym amplifikátorom komunikácie MV SR v reálnom čase minimálne počas volebného dňa.

- > **Zriadiť medzirezortnú pracovnú skupinu zameranú na monitoring a vyhodnocovanie naratívov súvisiacich s dôveryhodnosťou volebných procesov.**

Zriadenie takejto skupiny vychádza z [príkladov dobrej praxe zo zahraničia](#). Skupina by mala byť vybavená potrebnými nástrojmi na monitorovanie informačného priestoru počas predvolebného a volebného obdobia a pozostávať minimálne z členov útvarov zaoberajúcich sa hybridnými hrozbami, štátnej komisie pre voľby, tlačového odboru MV SR, PZ, Národného bezpečnostného a analytického centra, Rady pre mediálne služby (ďalej len „RpMS“), ako aj odboru pre strategickú komunikáciu ÚV SR. Nevyhnutné je zabezpečiť spoluprácu s prevádzkovateľmi sociálnych sietí a online platforiem tak, aby sa klamlivý a zavádzajúci obsah spochybňujúci integritu volieb v informačnom priestore nešíril. Potrebné je zaviesť nepretržitú výmenu informácií medzi zapojenými zložkami tak, aby v prípade notifikácií vyžadujúcich urgentnú reakciu bola výmena informácií zabezpečená bezodkladne v reálnom čase. Nevyhnutné je tiež nastaviť mechanizmy k zabezpečeniu dostatočne pružného organizovania opatrení, ktoré by reflektovali prípadné aktivity ohrozujúce priebeh volieb, zdravie, majetok občanov, alebo záujmy SR.

- > **Čo najskoršie určenie koordinátora digitálnych služieb za Slovenskú republiku.**

Vzhľadom na medializované skutočnosti týkajúce sa šírenia obsahu na sociálnych sieťach počas obdobia volieb je nevyhnutné určiť koordinátora digitálnych služieb za Slovenskú republiku. Prihliadnuc na dátum účinnosti Aktu o digitálnych službách (17.2.2024) je dôležité, aby gestori predmetného nariadenia určili orgán dohľadu (koordinátora digitálnych služieb) v čo najkratšej dobe. To je potrebné považovať za jednu z legislatívnych priorít novej vlády SR. Koordinátor digitálnych služieb bude taktiež v budúcnosti spolupracovať s orgánom dohľadu určeným v rámci Nariadenia o transparentnosti a celení politickej reklamy. Toto nariadenie by malo na európskej úrovni vstúpiť do platnosti ešte pred voľbami do Európskeho parlamentu, ktoré prebehnú v júni 2024.

Úvod

Predvolebná kampaň je v každej krajine mimoriadne citlivým obdobím a stáva sa často cieľom rôznych snáh o ovplyvňovanie postojov verejnosti alebo dochádza priamo k zasahovaniu do volebných procesov zo strany cudzích nepriateľských aktérov. V nedávnej minulosti sa vyskytli vo viacerých krajinách snahy o spochybňovanie výsledkov volieb pomocou šírenia klamlivých a zavádzajúcich informácií, ktoré niekedy viedli až k prípadom fyzického násillia (útok na sídlo Kongresu USA, či obsadenie vládných budov v Brazílii). V iných krajinách došlo ku kybernetickým útokom na volebné štáby kandidátov či strany (Francúzsko, Nemecko) a k následnému zverejneniu ukradnutých dokumentov, častokrát obsahovo pozmenených tak, aby očiernili daného kandidáta alebo vyvolali verejné pobúrenie (rôzne "leaks" prípady). Z týchto dôvodov CBHH analyzovalo šírenie naratívov spochybňujúcich transparentnosť a dôveryhodnosť volebných procesov, ako aj snahy o zasahovanie do volieb pomocou úmyselného šírenia nepravdivých alebo klamlivých informácií, majúcich za cieľ spôsobiť konkrétny následok (dezinformácie).

Zároveň však bolo potrebné oddeliť legitímne aktivity rôznych subjektov podporujúcich volebnú účasť (mobilizačné volebné kampane) a informovanie spravodajských médií či jednotlivých politických subjektov v období pred voľbami od snáh o podkopávanie dôveryhodnosti a transparentnosti volieb alebo manipulovanie verejnej mienky pomocou dezinformácií. Prvá skupina aktivít je legitímnou súčasťou politického boja v demokratickej spoločnosti, zatiaľ čo druhá spadá do kategórie klamlivého a zavádzajúceho obsahu.

Obsahom tejto analýzy preto nie sú aktivity súvisiace s predvolebnou kampaňou jednotlivých politických strán či ich kandidátov, prípadne médií informujúcich o rôznych spoločenských témach súvisiacich s programom a volebnou kampaňou. Výnimkou sú prípady, ak aj takéto subjekty šíрили alebo preberali preukázateľne nepravdivé informácie majúce za cieľ znižovať dôveru verejnosti vo volebné procesy.

Voľby do NR SR v roku 2023 boli zároveň prvými voľbami, počas ktorých bol v platnosti [Akt EÚ o digitálnych službách](#) (ďalej len "DSA"), ktorý vstúpil do platnosti 25. 8. 2023. DSA uložil tzv. veľmi veľkým online platformám (online platformy, ktoré majú v EÚ viac ako 45 miliónov užívateľov) sadu povinností týkajúcich sa zabránenia snahám o ovplyvňovanie volebných procesov a šírenie dezinformácií. Reakcia online platformiem na snahy o ovplyvňovanie volieb pomocou šírenia falošných a zavádzajúcich informácií je preto dôležitým testom fungovania DSA ako i záväzkov obsiahnutých v [Kódexe praktík proti dezinformáciám](#), ktorého signatármi sú takmer všetky veľké online platformy.

Súčasťou predkladanej analýzy je preto jednak reakcia zložiek štátnej správy na šírenie zavádzajúcich a klamlivých informácií, ako aj analýza reakcie sociálnych sietí a online platformiem (META, YouTube, TikTok) na takéto prípady šírenia dezinformácií. Osobitným problémom však ostáva platforma Telegram, ktorá nespadá pod DSA a zároveň nie je medzi [signatármi](#) Kódexu praktík proti dezinformáciám.

Spochybňovanie parlamentných volieb 2023

Zvýšené množstvo príspevkov spochybňujúcich dôveryhodnosť parlamentných volieb 2023 bolo zaznamenaných na sociálnej sieti Facebook už začiatkom roka 2023. Šírenie takýchto naratívov v spoločnosti reflektovali aj prieskumy verejnej mienky. Napríklad z [prieskumu agentúry AKO](#) z 27. 4. 2023 vyplýva, že **zmanipulovania nadchádzajúcich parlamentných volieb sa obáva 41% opýtaných**. V [prieskume agentúry IPSOS](#) publikovanom 29. 5. 2023, vyjadrilo **obavu z falšovania volieb až 53% opýtaných**.

V období pred voľbami, počas volieb a aj po nich sa objavili rôzne naratívy spochybňujúce integritu volieb, ich priebeh, či dokonca špecifické tvrdenia, že tieto voľby budú zmanipulované rovnako ako predošlé. V sledovanom období od mája do septembra 2023 sa množstvo príspevkov spochybňujúcich dôveryhodnosť volebných procesov, ako aj ich dosah, značne zvýšilo.

Na Facebooku bolo celkovo zaznamenaných viac ako 240 príspevkov relevantných k spochybňovaniu volieb.

- > Jednalo sa primárne o príspevky vzbudzujúce dojem, že voľby budú zmanipulované.
- > V menšej miere sa objavovali aj nepravdivé informácie k voľbám (8% zaznamenaných príspevkov).
- > Malý počet príspevkov vyzýval na násilie, ak budú voľby zmanipulované.
- > **Najviac príspevkov na túto tému bolo publikovaných v mesiacoch máj a jún, kedy bolo len na sociálnej sieti Facebook publikovaných viac ako 250 príspevkov, ktoré zaznamenali spolu viac ako 1,3 milióna videní.**
- > Celkovo mali v hodnotenom období zachytené príspevky spochybňujúce dôveryhodnosť volebných procesov len **na sociálnej sieti Facebook viac ako 3 milióny videní.**

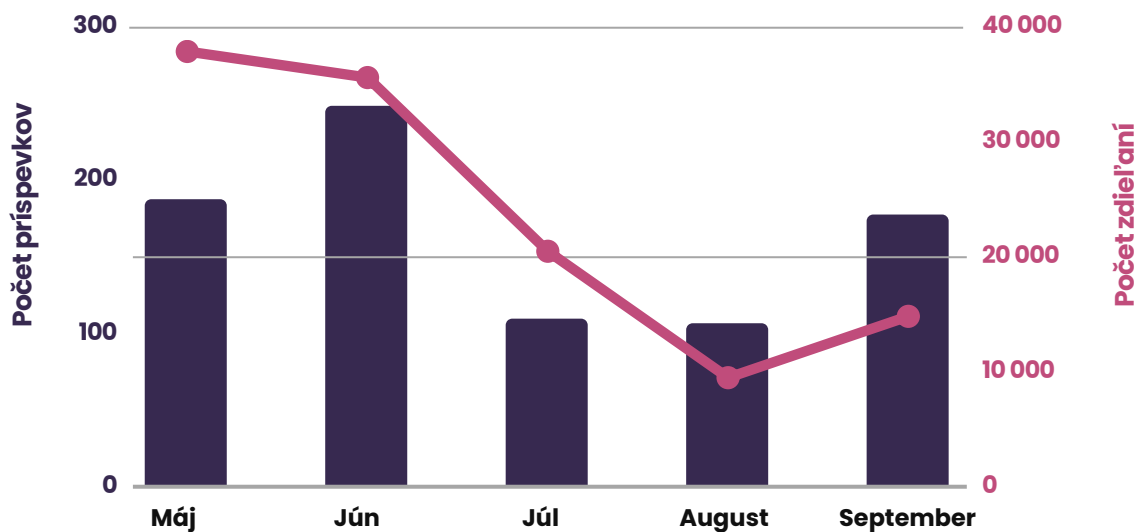
Od augusta 2023 bolo na online platforme YouTube zaznamenaných viac ako 270 príspevkov a komentárov, ktoré podporovali tieto naratívy.

- > V samotných príspevkoch sa naratívy spochybňujúce integritu volieb vyskytovali len minimálne, ale **výrazne prevládali najmä v komentároch pod jednotlivými príspevkami.**
- > Príspevky pribúdali priebežne a ich kvantita sa výrazne nemenila, najviac komentárov však bolo zaznamenaných v týždni pred voľbami do NR SR.

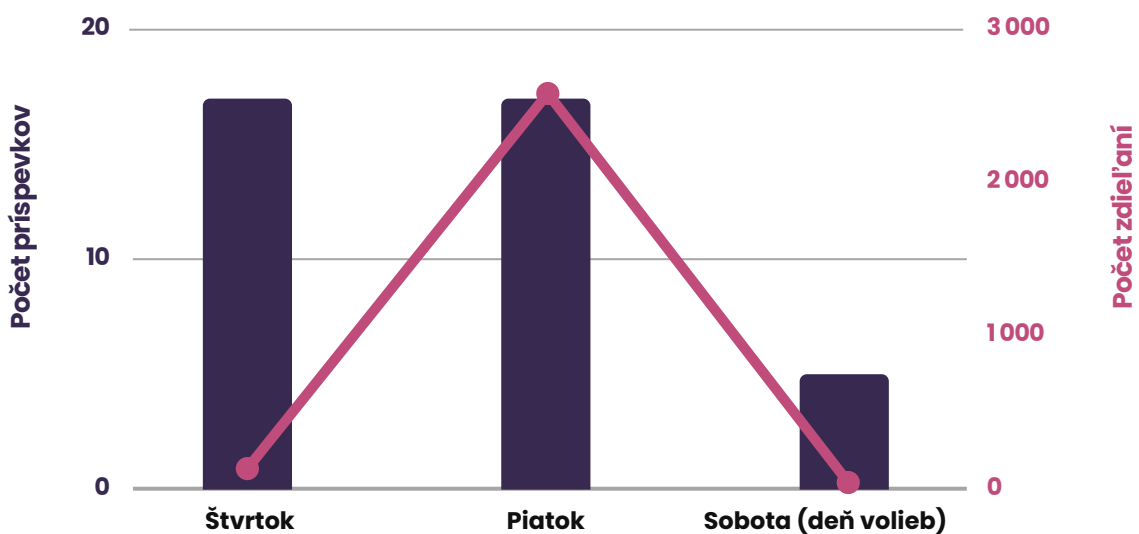
Pokračovaním spochybňovania dôveryhodnosti volieb boli **výzvy na paralelné sčítavanie hlasov** (v monitorovanom období), ktoré mali viac ako 120-tisíc pozretí. **Mimo sociálne siete bolo paralelné sčítavanie široko propagované a organizované na webových stránkach.** Je však potrebné dodať, že aktivity paralelného sčítavania neboli dotiahnuté do úspešného konca, takéto sčítavanie bolo realizované len v malej miere, celoplošne sa zorganizovať nepodarilo.

**Počet príspevkov a počet celkových zdieľaní príspevkov
spochybňujúcich dôveryhodnosť volieb
(pred voľbami)**

Počet príspevkov	188	249	110	107	178
Počet zdieľaní	37 991	35 722	20 619	9 623	14 960

**Počet príspevkov a počet celkových zdieľaní príspevkov
spochybňujúcich dôveryhodnosť volieb
(počas moratória a v deň volieb)**

Počet príspevkov	17	17	5
Počet zdieľaní	142	2 588	51

Najvýraznejší klamlivý a zavádzajúci obsah šírený pred a počas parlamentných volieb 2023

1 Deepfake Šimečka – Tódová

Významný dopad
na dôveryhodnosť volieb

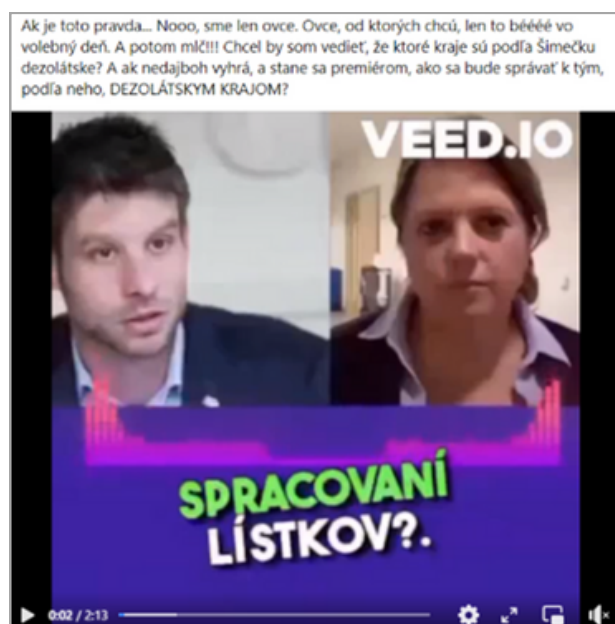
Krátko pred voľbami bolo zaznamenané šírenie tzv. deepfake nahrávok, t. j. účelovo zostrihaných videí, zmanipulovaných audionahrávok a falošných obrázkov generovaných umelou inteligenciou. Zmanipulované videá či obrázky majú potenciál ovplyvňovať mienku voličov.

Dňa 28. 9. 2023 o približne 12:00 sa na sociálnych sieťach začalo šíriť video, ktoré malo zachytávať údajný rozhovor medzi predsedom politickej strany Progresívne Slovensko (ďalej len „PS“) a novinárkou Monikou Tódovou. **Predmetom tohto rozhovoru malo byť manipulovanie volieb** v prospech PS skrz volebné miestnosti či manipuláciu hlasov v rómskych osadách. Táto nahrávka však bola podvrhom vytvoreným umelou inteligenciou, čo [vyhodnotili viacerí experti](#) na základe intonácie hlasu či prestávok v interakcii. Tvrdenie, že video je podvrh, sa často vyskytovalo aj v komentároch na sociálnych sieťach, napriek tomu mu však časť populácie uverila.

Video sa začalo šíriť v aplikácii Telegram vo viacerých slovenských skupinách a kanáloch, odkiaľ bolo následne prezdieľané na TikTok, Facebook a YouTube. Presný počet zdieľaní a videní nie je možné kvantifikovať, no **kumulatívne bolo video zdieľané pravdepodobne viac ako 5 000 krát.** Okrem toho, že bolo šírené ako príspevok, bolo napríklad na sociálnej sieti Facebook často pridávané do komentárov iných príspevkov. Video sa šírilo a tiež zdieľalo vo forme printscreensov. Prepis videa sa zase šírilo formou reťazových emailov.

Pôvod videa, jeho autor, či čas, kedy bolo vytvorené, sa nepodarilo identifikovať.

Cieľom takéhoto videa bolo okrem očiernenia konkrétnej politickej strany aj spochybnenie transparentnosti a integrity parlamentných volieb.

Reakcia štátnej správy SR:

CBHH pri monitorovaní online priestoru identifikovalo šírenie uvedeného deepfake videa, ktoré zaslalo ako notifikáciu RpMS. RpMS upozornila sociálne siete a online platformy Facebook, YouTube a TikTok na príspevky s týmto obsahom. Tie následne tento obsah buď zablokovali, alebo zmazali. Na online platforme Telegram je však predmetná deepfake nahrávka stále dostupná.

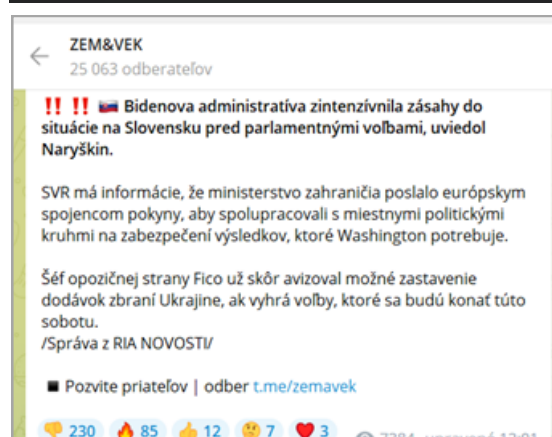
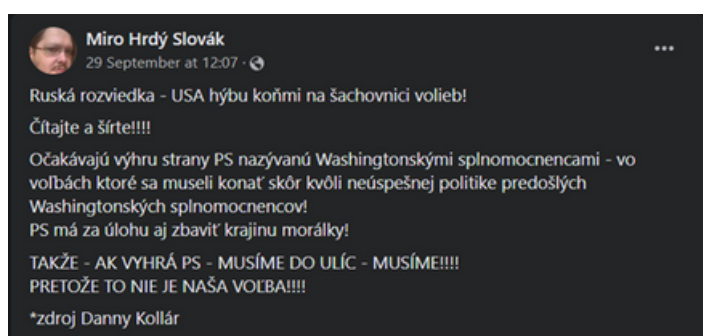
Tabuľka 1: Počet zaslaných eskalácií na jednotlivé sociálne siete a online platformy k predmetnému deepfake videu Šimečka–Tódová, zdroj RpMS

Sociálna sieť a online platforma	Zmazané	Označené ako falošné	Dostupné online po 30.9.2023	Spolu
Facebook	13	13	22	48
TikTok	10			10
YouTube	1			1
X		1		1
Spolu				60

2 Správa Služby zahraničnej rozvedky Ruskej Federácie SVR

Významný dopad na dôveryhodnosť volieb

Dňa 28. 9. 2023, v čase volebného moratória, sa začala sociálnymi sieťami šíriť informácia Služby zahraničnej rozvedky Ruskej Federácie (SVR) o zasahovaní a ovplyvňovaní volieb Spojenými štátmi americkými. SVR zverejnila dňa 28. 9. 2023 na svojej webovej stránke [tlačové vyhlásenie](#), v ktorom tvrdí, že USA sa snažia rôznymi formami (napr. zastrašovaním, nátlakom, úplatkami) ovplyvňovať priebeh volieb v SR v prospech PS, ktorého označili za spojenca USA. V prípade úspechu mal predseda strany Michal Šimečka dostať od USA pokyn vytvoriť vládu absolútne lojálnu Washingtonu, ktorej cieľom bude rozvíjať tzv. euroatlantické hodnoty. Správa bola prevzatá viacerými ruskými štátnymi médiami a odtiaľ šírená prostredníctvom sociálnych sietí aj na Slovensku. **Bola zverejnená v čase, keď v SR prebiehalo volebné moratórium, počas ktorého je výrazne obmedzená schopnosť strán či médií reagovať na dezinformácie.**

Reakcia štátnej správy SR:

Podľa [vyjadrenia MZVEZ SR](#) pre portál Aktuality.sk, rezort diplomacie uvedené tlačové vyhlásenie evidoval a vyhodnocoval jeho dopady na slovenský infopriestor počas moratória. **V pondelok 2. 10. 2023 predvolalo zástupcu Veľvyslanectva Ruskej federácie na Slovensku pre lživé vyhlásenia ruskej rozvedky, ktoré spochybňujú integritu slobodných a demokratických volieb v SR.** Takéto vedome šírené dezinformácie považuje SR za **nepripustné zasahovanie do volebného procesu.**

3 Deepfake Šimečka o zdražovaní piva

Nízky dopad
na dôveryhodnosť volieb

Dňa 25. 9. 2023 sa na Instagrame objavila deepfake nahrávka predsedu PS Michala Šimečka, v ktorej rozprával o potrebe zvýšiť ceny piva na Slovensku za účelom boja proti alkoholizmu. Nahrávka sa ďalej šírila prostredníctvom aplikácie WhatsApp, na Facebooku i na Telegramu. Jedná sa však o podvrh – nahrávka bola vytvorená umelou inteligenciou, pričom jej tvorca nebol identifikovaný. Zatiaľ čo vo volebnej kampani boli už využité služby umelej inteligencie, konkrétne hlasy iných politických predstaviteľov či prezidentky SR, šíriaca sa nahrávka bola **prvým incidentom využitia umelej inteligencie s cieľom znížiť podporu konkrétnej politickej strane, šíriť dezinformácie, a to bez novej atribúcie.**

Reakcia štátnej správy SR:

CBHH notifikovalo RpMS o výskyte príspevkov identifikovaných ako potenciálne škodlivé dezinformácie. RpMS následne príspevky eskalovala príslušným platformám s podozrením na porušenie ich podmienok používania. Identifikované boli 3 príspevky na platforme TikTok, ktoré boli platformou následne zmazané.

4 Naratív o červených pečiatkach

Nízky dopad
na dôveryhodnosť volieb

Dňa 21. 9. 2023 v čase pred voľbami sa začali sociálnymi sieťami šíriť správy, ktoré uvádzali ako **nevyhnutnosť mať na volebnej obálke pečiatku obce červenej farby. Akákoľvek iná farba pečiatky bola označovaná za podvodnú a neplatnú**, pričom občania v takých prípadoch boli vyzývaní volať políciu. Táto informácia bola počas nasledujúcich dní zaznamenaná v 16 príspevkoch. Správy o farbe pečiatky sa nezakladajú na pravde, keďže **farba pečiatky nie je zákonne upravená**. Ak by bola pečiatka inej farby ako červenej, neznamená to, že obálka je neplatná.

Množstvo občanov kontaktovalo na základe šírenia tohto naratívu v deň volieb políciu (napr. v Bratislave, Michalovciach, Leviciach, Žiline) z dôvodu, že volebné obálky nemali červenú pečiatku.

Dôležitá správa /dostal som do komentárov/: "POZOR , pozor, pozor! hlavne poučte ľudí, nech skontrolujú, či obálka, ktorú idú vhodiť do volebnej urny, má červenú pečiatku! Každá iná farba alebo bez pečiatky, bude VYRADENÁ a hlas automatický neplatný!"

Reakcia štátnej správy SR:

MV SR a Polícia SR zverejnili dňa 30. 9. 2023 správy na svojich profiloch na sociálnej sieti Facebook, kde **nepravdivé tvrdenia o pečiatkach vysvetľujú a vyvracajú**. Tieto reakcie boli zdieľané len v rámci MV SR, nedošlo k spolupráci s inými ministerstvami a úradmi, a preto ani táto komunikácia nemala veľký dosah (306 interakcií, 147 zdieľaní).

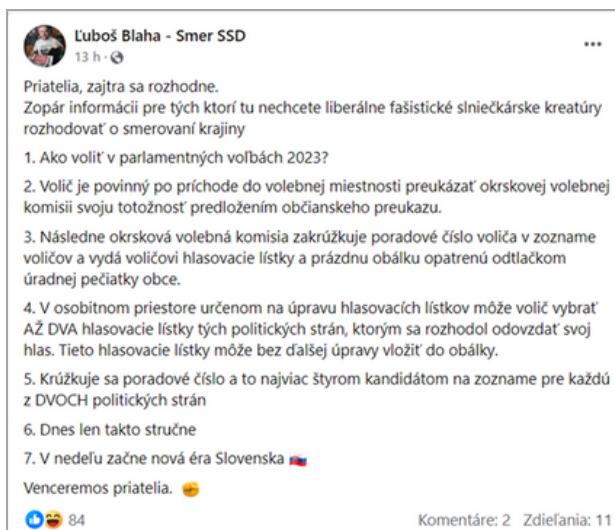
5 Klamlivé informácie o voľbách na falošnom profile politika

Nízky dopad na dôveryhodnosť volieb

Viacere príspevky na sociálnych sieťach obsahovali klamlivé informácie o priebehu volieb. Jedným z takýchto príspevkov bol aj príspevok na profile Ľuboš Blaha – SMER SSD, kde bolo uvedené, že je možné odovzdať svoj hlas dvom politickým stranám. **Tento profil bol však deklarovaný ako falošný a následne bol spoločnosťou META zrušený.** Takýchto príspevkov sa vyskytlo viacero a boli publikované z viacerých profilov, často aj ako satira.

Reakcia štátnej správy SR:

Obsah bol zdieľaný s RpMS, pričom dané príspevky boli eskalované na príslušné platformy z dôvodu podozrenia na porušenie podmienok užívania platformou. Na sociálnej sieti Facebook bol predmetný obsah zmazaný.

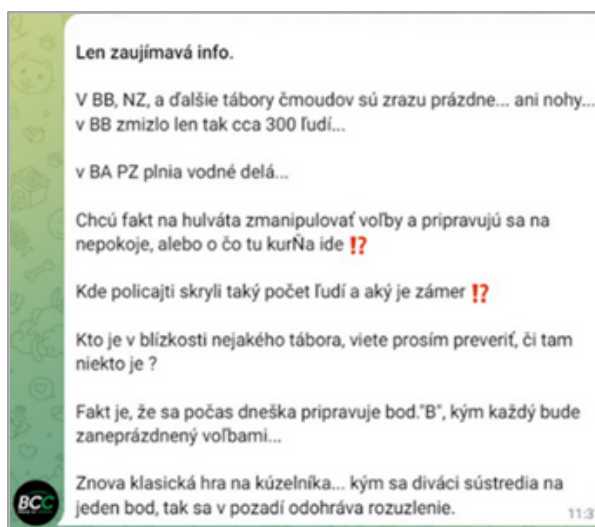
6 Vláda sa pripravuje na nepokoje

Nízky dopad na dôveryhodnosť volieb

Na Telegramu bol dňa 30. 9. 2023 zverejnený príspevok vzbudzujúci podozrenie, že PZ sa pripravuje na nepokoje vyvolané snahou vlády SR o zmanipulovanie volieb.

Reakcia štátnej správy SR:

Vzhľadom na nízku mieru šírenia bol uvedený naratív iba monitorovaný.

7 Manipulovanie hlasov zo zahraničia

Nízky dopad na dôveryhodnosť volieb

Po zverejnení fotiek premiéra Ódora a štátneho tajomníka MV SR na návšteve vo volebnej miestnosti, kde sa spočítavali hlasy zo zahraničia, sa na Telegrame ozvali viaceré hlasy označujúce túto návštevu ako nedôveryhodnú. Podľa nich neboli vysvetlené oprávnenia a úlohy premiéra a štátneho tajomníka v miestnosti a táto návšteva vzbudzovala pochybnosti o integrite volieb. Rovnaké obavy boli vyjadrené aj v článku publikovanom na webovej stránke [Slovenský Večerník](#).

Reakcia štátnej správy SR:

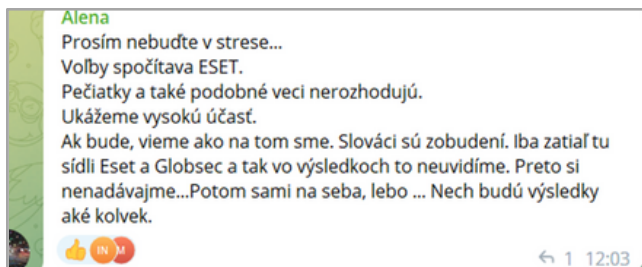
Vzhľadom na nízku mieru šírenia bol uvedený naratív iba monitorovaný.

8 ESET manipuluje voľby

Nízky dopad na dôveryhodnosť volieb

Neustále prítomný naratív, opakujúci sa pri voľbách na Slovensku, je manipulácia alebo falšovanie volieb zo strany spoločnosti ESET. Tento naratív sa v istej miere vyskytoval aj pred poslednými voľbami, či už v spojení so CIA alebo predstaviteľmi vlády SR. **Počas volebného dňa sa zjavil ojedinele, avšak vo väčšej miere sa vyskytol, keď bolo predĺžené moratórium v dôsledku udalostí vo volebných miestnostiach.** Predĺženie moratória bolo niektorými užívateľmi na sociálnych sieťach vnímané ako dopredu dohodnutý čas na falšovanie volieb.

Reakcia štátnej správy SR:

O nemožnosti manipulovať voľby prostredníctvom elektronického sčítavania bola verejnosť informovaná v rámci vystúpenia riaditeľky odboru volieb, politických strán a referenda MV SR k prebiehajúcim voľbám. Vysvetľujúce správy na túto tému publikoval tlačový odbor MV SR, ako aj stránky PZ.

9 Incidenty vo volebnej miestnosti

Nízky dopad
na dôveryhodnosť volieb

V niektorých prípadoch sa vyššie zmienené klamlivé a zavádzajúce informácie prejavili vo volebných miestnostiach incidentami, ktoré museli byť riešené priamo členmi volebných komisií, alebo aj privolanými príslušníkmi PZ.

Vo viacerých prípadoch sa vyskytli ľudské pochybenia, ktoré viedli k nesprávnemu počtu volebných lístkov (napr. lístky niektorých politických strán chýbali a iné sa vyskytli dvakrát). Niektoré z týchto pochybení boli na sociálnych sieťach vykresľované ako incidenty zámernej manipulácie.

Pochybnosti vzbudzovali aj ďalšie príspevky, najmä v aplikácii Telegram, ktoré opisovali údajne nezapечатené volebné schránky, či možnosť vybrať zo schránky volebné lístky určené na vyhodnenie.

10 Naratívy šírené po parlamentných voľbách

Po sčítaní výsledkov sa naratívy spochybňujúce integritu volieb vyskytovali iba vo veľmi nízkej miere, žiadne z tvrdení však nezískali na sociálnych médiách viac pozornosti.

Špecificky bolo spochybňované získavanie volebných hlasov v marginalizovaných skupinách v dôsledku čoho sa šírili v informačnom priestore obvinenia z volebnej korupcie.

Reakcia sociálnych sietí a online platforiem

Napriek vyhláseniam zo strany predstaviteľov sociálnych sietí a online platforiem o pripravenosti zabrániť ovplyvňovaniu volieb pomocou šírenia dezinformácií, bola ich reakcia na zaslané notifikácie pomalá, neefektívna a hlavne nepostačujúca. Viaceré online platformy (hlavne META) neodstránili príspevky obsahujúce preukázateľne nepravdivé a zavádzajúce tvrdenia (dezinformácie) včas, v dôsledku čoho sa ďalej šírili a zdieľali.

Rovnako veľký problém predstavuje nekonzistentnosť v prístupe k rovnakému obsahu. Ako preukazujú dáta od Rady pre mediálne služby, rovnaký obsah bol niekedy vyhodnotený ako porušujúci pravidlá a odstránený, inokedy ako neporušujúci pravidlá a ponechaný bezo zmeny alebo len označený ako falošný.

Za veľmi závažný problém je možné pokladať aj skutočnosť, že online platforma Telegram sa preukázateľne stala hlavným zdrojom šírenia zavádzajúcich a nepravdivých informácií s dosahom na priebeh volieb, nespadá však pod povinnosti v zmysle DSA a nie je ani signatárom Kódexu praktík proti dezinformáciám. Ako preukázala aj táto analýza, primárnym zdrojom odkiaľ sa šírili dezinformácie v kontexte volieb, bola práve platforma Telegram. Preto si táto situácia bude vyžadovať komplexnejšie riešenie na úrovni EÚ.

Záver

Z hľadiska dôveryhodnosti volebných procesov potvrdili uplynulé parlamentné voľby okrem iného aj veľký potenciál zneužitia sociálnych sietí na šírenie nielen potrebných relevantných informácií, ale aj informácií klamlivých a zavádzajúcich. Takéto informácie môžu kriticky podkopať dôveryhodnosť štátnych inštitúcií a aj dôveru vo výsledky volieb.

Odpoveď štátnej správy SR na šírenie klamlivého a zavádzajúceho obsahu mala pred a počas volieb svoje silné aj slabé stránky. Uvedené je čiastočne spôsobené aj neuvedomením si dôležitosti ochrany informačného priestoru ústrednými orgánmi štátnej správy. To spôsobilo, že napriek tomu, že sociálne siete predstavujú dôležitý komunikačný nástroj pre šírenie informácií už takmer dekádu, SR sa začala problematikou hybridných hrozieb vážnejšie zaoberať až v roku 2022 (vybudovanie špecializovaných útvarov na základe projektu EÚ).

V súčasnosti sa na úrovni štátnej správy pripravujú základné dokumenty ako sú Stratégia boja proti hybridným hrozbám a Konceptcia budovania odolnosti verejnej správy proti hybridným hrozbám, ktoré majú prispieť ku komplexnému riešeniu problematiky odolnosti verejnej správy proti hybridným hrozbám, vrátane ochrany volebných procesov a dôveryhodnosti volieb.